

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 13g/2017

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 67 alin.(4) din Codul penal și a unor prevederi ale
articolului 194 alin.(2) din Codul de executare
(munca neremunerată în folosul comunității)

CHIȘINĂU

7 februarie 2017

Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
DI Tudor PANȚÎRU,
DI Victor POPA,
DI Veaceslav ZAPOROJAN, *judcători*,
cu participarea dlui Gheorghe Reniță, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 24 ianuarie 2017,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 7 februarie 2017 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 67 alin.(4) din Codul penal și a sintagmei „*sau prin îndeplinirea lor defectuoasă*” din articolul 194 alin.(2) din Codul de executare, ridicată de către avocatul Vasile Nicoară, în dosarul nr.1ra-6/2017, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională, la 24 ianuarie 2017, de către completul de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție (Petru Ursache, Petru Moraru, Ghenadie Nicolaev, Vladimir Timofti și Constantin Alerguș), în temeiul articolului 135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Prin sentința Judecătoriei Călărași din 25 noiembrie 2015, C.D. a fost recunoscut culpabil de săvârșirea infracțiunii prevăzute de articolul 201/1 alin.(2) lit.b) din Codul penal, fiindu-i stabilită o pedeapsă sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității pe un termen de 180 de ore.

4. Partea vătămată și avocatul lui C.D. au declarat apel împotriva sentinței. Prin decizia din 15 aprilie 2016, Curtea de Apel Chișinău a respins ca nefondat apelul părții vătămate și al avocatului și a menținut fără modificări sentința Judecătoriei Călărași din 25 noiembrie 2015.

5. La 2 iunie 2016, avocatul lui C.D., Vasile Nicoară, a contestat cu recurs ordinar hotărârile judecătorești menționate *supra*, solicitând casarea acestora cu pronunțarea unei hotărâri de achitare a lui C.D. sau de încetare a procesului penal, din motivul împăcării părților.

6. Totodată, la 18 noiembrie 2016, avocatul Vasile Nicoară a depus o cerere cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolului 67 alin.(4) din Codul penal, precum și a sintagmei „*sau prin îndeplinirea lor defectuoasă*” din articolul 194 alin.(2) din Codul de executare.

7. Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 17 ianuarie 2017, s-a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate și transmiterea sesizării Curții Constituționale pentru soluționare.

B. Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr. 78, art. 140) sunt următoarele:

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 44

Interzicerea muncii forțate

„(1) Munca forțată este interzisă.

(2) Nu constituie muncă forțată:

a) serviciul cu caracter militar sau activitățile desfășurate în locul acestuia de cei care, potrivit legii, nu satisfac serviciul militar obligatoriu;

b) **munca unei persoane condamnate**, prestată în condiții normale, în perioada de detenție sau de libertate condiționată;

c) prestațiile impuse în situația creată de calamități ori de alt pericol, precum și cele care fac parte din obligațiile civile normale, stabilite de lege.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților

și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

9. Prevederile relevante ale Codului penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002 (republicat în M.O., 2009, nr.72-74, art.195) sunt următoarele:

Articolul 62

Categoriile pedepselor aplicate persoanelor fizice

„(1) Persoanelor fizice care au săvârșit infracțiuni li se pot aplica următoarele pedepse:

[...]

d) munca neremunerată în folosul comunității;

[...]

(3) Muncă neremunerată în folosul comunității poate fi aplicată ca pedeapsă principală sau în cazul condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei – în calitate de obligație pentru perioada termenului de probă.

[...]”

Articolul 67

Munca neremunerată în folosul comunității

„(1) Munca neremunerată în folosul comunității constă în antrenarea condamnatului, în afara timpului serviciului de bază sau de studii, la muncă, determinată de autoritățile administrației publice locale.

(1¹) În cazul militarilor în termen și militarilor cu termen redus, munca neremunerată în folosul comunității constă în antrenarea condamnaților în timpul liber de ședințe, stabilite în conformitate cu cerințele regulamentelor militare, la muncă, determinată de comandantul unității militare.

(2) Munca neremunerată în folosul comunității se stabilește pe un termen de la 60 la 240 de ore și este executată de la 2 la 4 ore pe zi, iar în cazul condamnatului care nu este antrenat în activități de bază sau de studii, la solicitarea sau la acordul acestuia – până la 8 ore pe zi.

(3) În caz de eschivare cu rea-voință a condamnatului de la munca neremunerată în folosul comunității, ea se înlocuiește cu închisoare, calculându-se o zi de închisoare pentru 2 ore de muncă neremunerată în folosul comunității. În acest caz, termenul închisorii poate fi mai mic de 6 luni.

(4) Munca neremunerată în folosul comunității nu poate fi aplicată persoanelor cu dizabilități severe și accentuate, militarilor prin contract, femeilor gravide, femeilor care au copii în vârstă de până la 8 ani, persoanelor care nu au atins vârsta de 16 ani și persoanelor care au atins vârsta de pensionare.

(5) Munca neremunerată în folosul comunității va fi prestată timp de cel mult 18 luni, timp care se calculează de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești.

(6) Militarii în termen și militarii cu termen redus condamnați la muncă neremunerată în folosul comunității execută această pedeapsă în unitatea militară.”

10. Prevederile relevante ale Codului de executare al Republicii Moldova nr.443-XV din 24 decembrie 2004 (republicat în M.O., 2010, nr.160-162, art.584) sunt următoarele:

Articolul 194 Obligațiile condamnatului

„[...]

(2) Dacă persoana condamnată la munca neremunerată în folosul comunității nu execută această pedeapsă sau, în timpul executării, are o conduită necorespunzătoare manifestată prin neîndeplinirea obligațiilor care îi revin sau prin **îndeplinirea lor defectuoasă**, organul de probațiune adresează instanței de judecată un demers privind înlocuirea muncii neremunerate în folosul comunității cu o altă pedeapsă, în condițiile art.67 alin.(3) din Codul penal.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

11. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul pretinde că lipsa acordului prealabil al persoanei la stabilirea pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității transformă această pedeapsă în muncă forțată, contrar articolului 44 din Constituție.

12. La fel, autorul excepției de neconstituționalitate susține că sintagma „*sau prin îndeplinirea lor defectuoasă*” din articolul 194 alin.(2) din Codul de executare, care constituie drept temei pentru organul de probațiune de a solicita instanței de judecată înlocuirea muncii neremunerate cu închisoarea, este ambiguă și, în consecință, poate conduce la interpretarea extensivă în detrimentul condamnatului.

13. Potrivit autorului excepției de neconstituționalitate, dispozițiile contestate încalcă prevederile articolelor 4, 7, 22, 23, 44 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

15. În conformitate cu articolul 135 alin.(1) lit.a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Codului penal și a Codului de executare, ține de competența Curții Constituționale.

16. Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, fiind ridicată de către avocatul Vasile Nicoară, în dosarul nr.1ra-6/2017, pendinte la Curtea Supremă de Justiție, este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul articolului 135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

17. Curtea reține că autorul excepției de neconstituționale susține că prevederile articolului 67 alin.(4) din Codul penal și sintagma „sau prin îndeplinirea lor defectuoasă” din articolul 194 alin.(2) din Codul de executare sunt contrare articolelor 4, 7, 22, 23, 44 și 54 din Constituție.

18. Curtea reține că prevederile contestate reglementează pedeapsa penală sub formă de „muncă neremunerată în folosul comunității”.

19. Curtea reiterează că articolele 4 și 7 din Constituție comportă un caracter generic și constituie imperative de ordin general-obligatoriu, care stau la baza oricăror reglementări și nu pot constitui reperi individuale și separate. De asemenea, Curtea constată lipsa unei legături de cauzalitate între prevederile contestate și articolul 22 din Constituție, care reglementează principiul neretroactivității legii.

20. Curtea menționează că, în virtutea articolului 72 alin.(3) lit.n) din Constituție, reglementarea infracțiunilor, pedepselor și a regimului de executare a acestora ține de competența legislativului, care, în considerarea unor împrejurări specifice, poate adopta măsuri legislative adecvate, în spiritul principiilor constituționale (HCC nr.6 din 16 aprilie 2015, §86).

21. Curtea relevă că această competență se bazează pe rațiuni de politică penală, astfel încât să se asigure menținerea unui echilibru necesar, pe de o parte, între exigențele apărării societății și, pe de altă parte, indispensabila luare în considerare a nevoilor făptuitorului în condițiile inserției sociale.

22. În același timp, și Curtea Europeană a statuat că statele se bucură de o marjă de apreciere în ceea ce privește „pedepsele” care sunt aplicate persoanelor. Alegerea unei anumite politici penale, în care se încadrează și sistemul pedepselor stabilite pentru faptele prejudiciabile incriminate, nu este supusă controlului pe care Curtea Europeană îl exercită privitor la modul cum statele își îndeplinesc obligațiile asumate prin Convenția Europeană, în măsura în care o asemenea alegere nu este de natură să contravină prevederilor acesteia (cauza *Kafkaris v. Cipru*, hotărârea din 12 februarie 2008, §99).

23. Curtea reține că orice pedeapsă din legea penală are drept scop restabilirea echității sociale, corectarea condamnatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea condamnaților, cât

și din partea altor persoane, ceea ce presupune o individualizare adecvată a pedepsei.

24. Curtea notează că munca neremunerată în folosul comunității poate fi aplicată ca pedeapsă principală sau în cazul condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei – în calitate de obligație pentru termenul de probă.

25. Curtea remarcă că, în accepțiunea articolului 67 alin.(1) din Codul penal, munca neremunerată în folosul comunității constă în antrenarea condamnatului, în afara timpului serviciului de bază sau de studii, la muncă, determinată de autoritățile administrației publice locale.

26. În acest sens, Curtea reține recomandările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, prin care statele membre sunt încurajate să recurgă cât mai mult posibil la alternative pentru detenție și să reorienteze politicile penale către aplicarea mai rară a pedepsei închisorii [a se vedea în special Recomandarea nr.R(92)16 din 19 octombrie 1992 referitoare la regulile europene asupra sancțiunilor aplicate în comunitate, Recomandarea nr.R(99)22 din 30 septembrie 1999 cu privire la supraaglomerarea închisorilor și inflația populației închisorilor].

27. De asemenea, Curtea Europeană în jurisprudența sa s-a pronunțat în favoarea folosirii măsurilor neprivative de libertate (cauza *Varga și alții v. Ungaria*, hotărârea din 10 martie 2015, §104; cauza *Norbert Sikorski v. Polonia*, hotărârea din 22 octombrie 2009, §158), statuând că trebuie să se ia în considerare alternativele disponibile detenției, și nu aplicarea automată a pedepsei închisorii (cauza *Kyprianou v. Cipru*, hotărârea din 15 decembrie 2005, §108). Or, o pedeapsă mai aspră, din numărul celor alternative prevăzute pentru săvârșirea infracțiunii, se stabilește numai în cazul în care o pedeapsă mai blândă, din numărul celor menționate, nu va asigura atingerea scopului pedepsei.

28. Curtea reține că, potrivit articolului 67 alin.(4) din Codul penal, munca neremunerată în folosul comunității nu poate fi aplicată persoanelor cu dizabilități severe și accentuate, militarilor prin contract, femeilor gravide, femeilor care au copii în vârstă de până la 8 ani, persoanelor care nu au atins vârsta de 16 ani și persoanelor care au atins vârsta de pensionare.

29. Curtea constată că autorul excepției de neconstituționalitate, deși invocă neconstituționalitatea normei citate, în esență, susține că lipsa acordului prealabil al persoanei la stabilirea pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității transformă această pedeapsă în muncă forțată, contrar articolului 44 din Constituție.

30. În acest context, Curtea menționează că, în speță, pedeapsa nominalizată, fiind una alternativă detenției, nu se pretează noțiunii de „muncă forțată”.

31. Faptul că munca prestată în cadrul acestei pedepse are un caracter gratuit nu determină calificarea sa ca muncă forțată, ci constituie elementul de constrângere al pedepsei în cauză, prin intermediul căreia se tinde spre corectarea și reeducarea persoanei.

32. De asemenea, Curtea menționează că lipsa acordului persoanei la aplicarea pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității nu poate fi interpretată în sine ca determinând calificarea ca muncă forțată a conduitei impuse prin actul judecătoresc de dispoziție. De altfel, având în vedere natura juridică și scopul măsurii în cauză, solicitarea acordului pentru aplicarea sa ar avea ca efect lipsirea de eficiență a pedepsei aplicate pentru comiterea unei fapte prejudiciabile incriminate de legea penală.

33. Or, pedeapsa penală constituie o măsură de constrângere statală și un mijloc de corectare și reeducare a condamnatului, aplicată de instanțele de judecată, în numele legii, față de persoanele care au săvârșit infracțiuni.

34. În același timp, Curtea constată că, în caz de eschivare cu reavoință a condamnatului de la executarea muncii neremunerate în folosul comunității, legiuitorul a stabilit la articolul 67 alin.(3) din Codul penal că această pedeapsă se înlocuiește cu închisoare, calculându-se o zi de închisoare pentru 2 ore de muncă neremunerată în folosul comunității.

35. Pentru considerentele menționate, Curtea reține că textul criticat nu vine în coliziune cu dispozițiile constituționale ale articolului 44.

36. În ceea ce privește pretinsa neconstituționalitate a sintagmei „*sau prin îndeplinirea lor defectuoasă*” din articolul 194 alin.(2) din Codul de executare, în speță Curtea constată că aceasta **nu are consecințe juridice la soluționarea cauzei aflate pe rolul instanței judecătorești în cadrul căreia a fost invocată**, întrucât litigiul principal se află în ordine de recurs și nu vizează examinarea unui demers al organului de probațiune privind înlocuirea muncii neremunerate în folosul comunității cu închisoarea în temeiul îndeplinirii defectuoase a muncii de către condamnat în cadrul acestei pedepse.

37. Așadar, Curtea notează că, în această parte, excepția de neconstituționalitate vizează o abordare *in abstracto*, care nu are legătură cu fondul litigiului principal, fiind inoperabilă în cadrul rezolvării excepțiilor de neconstituționalitate, spre deosebire de controlul ordinar al constituționalității normelor.

38. În acest context, Curtea amintește că este competentă să decidă asupra excepțiilor ridicate în fața instanțelor judecătorești privind neconstituționalitatea unei legi, care are legătură cu soluționarea cauzei.

39. În același timp, Curtea subliniază că instanței de judecată îi revine obligația de a verifica dacă excepția întrunește condițiile necesare pentru a sesiza Curtea Constituțională, inclusiv dacă norma a cărei neconstituționalitate se invocă este incidentă la soluționarea fondului cauzei (HCC nr.2 din 9 februarie 2016, §82), ceea ce s-a omis în respectiva speță.

40. În contextul celor menționate *supra*, Curtea reține că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în temeiul articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale și al pct. 28 lit. d) și e) din Regulamentul privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă sesizarea* privind excepția de neconstituționalitate a articolului 67 alineatul (4) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002 și a sintagmei „sau prin îndeplinirea lor defectuoasă” din alineatul (2) al articolului 194 din Codul de executare al Republicii Moldova nr.443-XV din 24 decembrie 2004, ridicată de către avocatul Vasile Nicoară, în dosarul nr.1ra-6/2017, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Alexandru TĂNASE

*Chișinău, 7 februarie 2017
DCC nr. 15
Dosarul nr. 13g/2017*